

Améhya néMangbetu

Lisons le Mangbetu

Guide du Maître

Nóhe ámesóórúé
Deuxième édition révisée

Óhéi : Freddy MOZUNGU

Bhu David MBIRI

Projet de Traduction de la Bible et d'Alphabétisation en Mangbetu

Ce petit livre a pour but d'apprendre l'orthographe Mangbetu à ceux qui savent lire le lingala. Lorsque nous parlons de « Mangbetu » dans ce livret, nous parlons d'un ensemble de dialectes, y compris le « Mangetu propre ». Ces dialectes se comprennent entre eux plus ou moins bien, et nous croyons bien qu'ils peuvent se servir de la même orthographe. En plus du « Mangbetu propre », il s'agit des dialectes Megye, Makere, Malele, etc. Etant donné que le nom Mangbetu est très bien connu dans la République Démocratique du Congo, nous avons décidé de l'adopter pour l'orthographe commune de cet ensemble de dialectes apparentés. En même temps, nous avons essayé de construire cette orthographe de manière à ce que les gens de chaque dialecte puissent la lire et l'écrire selon leur propre façon de parler.

Notre orthographe se base sur des études linguistiques approfondies des dialectes Mangbetus, et surtout du Megye. En plus des études du missionnaire protestant R. Mckee(...), nous avons consulté la grammaire du pretre dominicain A. Vekens (1928), ainsi que celle de linguiste belge J. Larochette (1958).

Nous avons tâché aussi de suivre les modèles des alphabets lingala, swahili et français, afin de faciliter pour les lecteurs de notre orthographe mangbetue, la lecture de ces langues d'importance nationale. Pour le lingala, le petit livre de leçons de Bwantsa-Kafungu (1982) nous a servi de modèle.

Nous remercions tous ceux qui ont contribué à la réalisation de cet ouvrage par leurs critiques constructives entre autre l'équipe de la Traduction Mangbetu : Joachim MOTINDA, Nicolas ARABONE et le Rév. P. Prospère MONDOGI. Merci à la SIL pour ses actions dans notre langue maternelle aussi bien que pour ses images.

e 2005, Projet de Traduction de la Bible et d'Alphabétisation en Mangbetu, en collaboration avec SIL, Groupe Congo de l'Est
P.O. Box 44456 Nairobi, KENYA.

Deuxième édition, Juillet 2005, Impression : 50 copies.
Impression : SIL-ECG, Coordination de la PES à Ibambi.
Distribution par :
Le Bureau de Traduction de la Bible et d'Alphabétisation en Mangbetu,
Egbita, B.P. 500, Isiro, Province Orientale, R.D.C.

LILOBA NA YAMBO NA BUKU NA TOTANGA MANGBETU

Buku oyo ezali mpo na bato oyo bayebaka kotanga lingala mpe balingi koyekola kotanga Mangbetu. Kasi, ezali mingi mpo na balakisi oyo batangisaka Mangbetu. Ntango molakisi azali kolakisa bayekoli, esengeli ayeba malamumu kotanga liloba (mot) na liteya oyo azali koteya.

- ❖ Na kati na buku oyo, molakisi akokuta liloba to maloba ekomami na kati na mwa kale.

Yango ezali mpo na kokoma likolo na tableau lokola ba-ndakisa.

Ndakisa :

- ❖ Soki kale mibale to mingi ezali, esengeli kobanda kokoma liloba kati na kale ya yambo mpe kolakisa yango mbala moko. Nsima yango, okomi liloba na kale mosusu mpe oteyi yango, bongo na bongo.
- ❖ Lisusu, molakisi akozua kolimbola na maloba kati na bilembo oyo (-).

Maloba oyo ekomami kati na yango ekosalisa molakisi ntango azali koteya. Yango ezali na biyano to traduction malamumu; elingi koloba elimbolami malamumu.

N.B : Kolakisa yango te mpo na bayekoli, ezali kaka mpo na kosalisa yo.

Na nsuka, bokozua maloba mosusu kati na buku oyo, na nse na yango, bakati ndelo.

Elingi koloba maloba wana bizali na litomba mingi mpo na mateya.

Molongo na mateya :

Liteya 1 : Mileli (voyelles) **a e i o u**

mpe bilobeli (tons).

Liteya 2 : Mileli mosusu **ε i o ŋ**

Liteya 3 : Baconsonnes **bh dh vh**

Liteya 4 : **h** mpe **ŋ**

Liteya 5 : Baconsonnes mosusu.

Liteya 6 : **Y** mpe **w**

Liteya 7 : Kotonga.

Liteya 8 : Alphabet mobimba.

Liteya 9 : Kotanga Mangbetu

lokola osololaka.

Liteya ya 1

Mileli a e i o u

mpe bilobeli (tons)

Ntina na liteya : Kolakisa naino bilobeli oyo eyebani, mpe kolakisa bokeseni na e mpe o na misala to litomba na yango.

Na lokota na biso ya Mangbetu, tozali na Mileli (voyelles) libwa. Na liteya oyo, tokolakisa naino mitano.

Biso bato totangaka lingala tosilaki koyeba Mileli mitano na lingala.

a e i o u

á é í ó ú

Lokota na biso mpe ezali na bilobeli (voyelles) oyo etambolaka elongo na mileli oyo. Tobengaka yango

elobeli na likolo (ton haut)

mpe **elobeli na nse** (ton).

Mpo na koyeba elobeli na likolo, esengeli moleli yango elata ekoti to chapeau. Elobeli na nse ezali na ekoti wana te.

Nápá kana	(tata moko)
Nékele	(likala)
Nómbí bití	(moto mabe)
Nóngongó	(polele)
Ú burú	(na nse)

u ú ú u

é é é é e é e é e

a á á á á a á a a

ú uú uú ú úú

❖ Milobeli bizali na litomba mingi mpo na grammaire mpe vocabulaire. Tala litomba yango na na ndakisa misato oyo :

Ndakisa 1 : Tala ndenge nkombo na Mangbetu ebalisanaka na bomoko mpe na bomingi.

- Nári -> árí - Nábita - > ábítá
- Nébí - > ébi - Nébúku -> ébukú
- Nógi -> ógí - Némolo -> émóló
- Náku -> éri - Nómbí -> ómbi

- ❖ Tala ndenge ba-nkombo mosusu na Mangbetu ebalisanaka na bomoko to bomingi na lisalisi ya ba-préfixes.

Ndakisa 2 :

Prefixes	Bomoko (ngai, yo)	Bomingi (biso, bino)
Ngai (bomoko)	Mákénga tokó.	***** *****
Yo (bomoko)	Múkénga tokó.	***** *****
Biso (bomingi)	***** *****	Makénga tokó.
Bino (bomingi)	***** *****	Mukénga tokó.

- ❖ Okomona mpe lisusu été elobeli (ton) ezali kosalisa biso na Mangbetu mpo na koyeba kokabolisa ntango eleki (passé) mpe ntango ekoya (future).

Ndakisa 3 :

Ntango eleki (passé)

Ntango ekoya (futur)

Métúbá zá bharí.

Metuba zá bharí.

Mákéba tokó.

Mákeba tokó.

Mágéba nógi.

Mágeba nógi.

Mandréba ú bharí.

Mandrebha ú bharí.

- ❖ Ntango tozali na mileli mibale to mingi na liloba (mot ou verbe), bokoki kozua bilobeli na likolo mpe bilobeli na nse (áa). Kasi, okozala na mosa na elobeli mosusu te likolo na alphabet (ongwabá)
- ❖ Mileli (voyelles) bakoki kozala mbala mususu sika moko (aa) to na ndenge mosusu (ae).

Ndakisa 4 :

Aángaambá to

Akanisi likolo yango.

Aángaámbá Gaga.

Akosi Gaga.

Ndó náambá to. Akanisa likolo yango.

Ndó náámba Gaga. Akosa Gaga.

Mileli mibale to mingi ekoki mpe kopesa bokeseni, na ntina to sens na nkombo.

Ndakisa 5 :

-Náámbáámbá (Kokanisa)

-Náámbáamba (Kokosa)

Exercice to momekano :

kaáo mala. Ndó nááo mala ú zaá.

Ndó néínzi náago. Keíke ma mbáe !

Ndó nyáámbá to. Kaámbá to.

Kanga móópu kpendí. Máángogé nóutú.

Ndó néérú táo páápa. Moópuba aama ú zaá.

Liteya ya 2 :

Mileli ε í ɔ ʉ

Ntina na liteya : Liteya oyo ezali mpo na kolakisela biso mileli ya sika oyo tokoki kosalela na Mangbetu.

Soki bakomi na lokota na Mangbetu : dede, elingi koloba na lingala eloko ya moto. Nzokande, soki bakomi na Mangbetu : dɛdɛ, elingi koloba na lingala : Eloko mabe.

Elingi koloba bokeseni ezali kati na bileli mosusu ya lingala mpe Mangbetu. Mpo na ndakisa oyo, bokomona bogodi kati na bilobeli lokola : **e** mpe **ε**

Ndakisa 1 :

dede dɛdɛ

Nápé Nápe

Lokolo boyebi kotanga oyo elingi koloba na lingala mpota, mpo na litoi, tokokoma boye Elingi koloba **í** mpe **í** bizali godi.

Ndakisa 2 :

Nébí Nébí

Néki Néki

Ekíba Ekíba

Bokomona lisusu été bokeseni ezali kati na bilobeli o mpe o ezali nini na lingala ?
Ezali (kokunda). Mpo na kotuta mukinza, tokomaka

Ndakisa 3 :

Nóte Nóte

Nódo Nódo

dodoro dɔndɔɔ

Nókó nókó

Sika boye, tokomona mpe bokeseni na bileli u mpe u ezali nini na lingala ? Ezali
Kokima noki. Nzonkande elingi koloba na lingala Kozonga.

Ndakisa 4 :

Négúgú Négúgú

Mííngékú. Mííngékú.

Nótú Nótú

Sikawa, toyebi mileli libwa nyoso na Mangbetu.

a e ε i i o o u u.

Loba elonga na ngai. Loba lisusu. Nani alingi kotanga nyoso ? Tanga lisusu. Nani mosusu ?

Ndakisa 1 :

Mííngékú ?

Mííngékú ?

Maángókú.

Máángoo mío.

Ndakisa 2 :

Maángóó.

Nóómú a sí ú ?

Nóómú a sí úú?

Nóómú a s'úú?

Nóómú a sí únú

Ka i ombí drí ?

Nádú ká pá ú !

Máángoo nóó !

Kéérú ka ombí.

Ndakisa 3 :

Mííngékú waí ?

Káángóó nóoli.

Kukú sí mombó !

Ogóbá néo né.

Ogóbá nózi

Liteya ya 3 :

Baconsonnes Bh dh vh

Ntina na liteya : Lokota na Mangbetu ezali na baconsonnes misato oyo toyebaka malamumu na lingala.

Yango oyo : (b d v)

Baconsonnes misato oyo eulani na basusu misato oyo ezali godi.

Tobyangaka yango na Mangbetu bh dh vh

Yango ezali mpo na kotia bokeseni na bankombo mosusu na Mangbetu.

Ndakisa 1 :

b	Néba	maziba
Bh	Nébhá	mboka
d	Nódó	Mawa
dh	Nódhó	Kofinga
v	Nóvu	Kopanza mai
vh	Nóvho	Kosumba

Ndakisa 2 : Tanga milongo oyo :

Mííngékú bhó ?

Nya sí bha zá ?

Kabá máge dhu kana.

Égwo dede ká bhó to ?

Náago aángovhó bhó ?

Aángoo mío évanga ?

Ma bhó bhu nébaí né.

Nébí né aángavá bhelé.

Ndakisa 3 :

Tanga masolo oyo :

A : Émbé !

B : Émbé !

A : Nya sí bha zá ?

B : Hiii ! Míngengá bhu mí ?

A : Hiii ! A bhásí bha zá ?

B : A ká ngwé pá sí mombé. A sí némolo ápye.

A : Bhu égyá André píté ?

B : Hiii ! Ká sí Ꞓ. Mára aángó táo ú éégí.

A : Bhó ku ndronvo nélóso ?

B : Hiii ! Mára i bhádrúé né a s'égýe bharí ?

A : Bhó ku ndronvo nélóso ?

B : Hiii ! Mára i bhádrúé né a s'égýe bharí ?

A : Hiii !

B : Ánɔgyáandré ndúbhu ?

A : Hiii ! Émbé !

B : Émbé !

A : Ndó máángɔó ká pá !

B : Hiii ! Kúó sí mɔmbó !

A : Hiii !

B : Kevhí pá átekáámó !

A : Hiii !

Bianga bayekoli mibale :

Moko mpo na kotanga eteni A, mosusu mpo na kotanga eteni B.

Bango nyoso batanga lokola bakololaka. Nsima na bango kosilisa, benga bayekoli mosusu.

Náagi I Zaikó bha né

Image

Átékómbó tiáne, mabá zá átaagi i Zaikó bha né. Bhe meímbémbéba émapú mombé. Abá átaabhó né, bhe mekíba he ú átaángélégyó. Bhe Pasitére ekíba ndre, bh'esíba ne mala náagi.

Bhe magwobá ómbi amóotu ú átaángélégyó. Bhe magwobá ékorále, bhe kólyabá ólyá amóotu. Ú zaá ú nélisámbo eebíba i né, bhe kómbábá he gbese, bhe kángodri. Bh'ómbi si kóómúba bhó nyoo kála ódhyó né, bhe kómbábá kála ú kódríba i.

Ú zaá né, bhe kéngábá, bhe kékíba nye bha ú átógyó i bhánye ne. Bhe kóngóbá ómbi si kékúba átaagi né, bhó kú káányo. Bhe káányóba, bhe kógábá neídjadja ootu, bhe kóukúba átemapú si bhánye né.

Néné, in'abá nódyho i magwóbá átaagi né né.

Liteya ya 4 :

h mpe ŋ.

Ntina na liteya : Liteya oyo ekolakisela biso mosala ya **h** mpe **ŋ**.

Mosala na **ŋ** na Mangbetu ezali te lokola oyo na français. Kasi mosala yango ezali été epesa makasi mpo na mileli mpo ebengama kaka na nkombo yango.

Liloba **Nóí** ezali na mileli mibale. Lileli na nsuka ezali na makasi nyoso te mpo eyei nsima na moninga na ye. Kasi elongo na **h**, eleli oyo ekozua makasi été etanga yango kaka na nkombo na yango.

Ndakisa 1 :

Néó (mabina)

Ného (libumu)

Nóí (kotuna)

Nóhi (kobota)

❖ Bongwanisa bandakisa oyo, kasi kobosana te kotanga **h** na Mangbetu ndenge esengeli.

Ndakisa 2 :

Náhí (mbembe)

Nóho (kopema)

Nóhú (songo)

Nóhi (kotoka)

Nóhi (kobota)

Nóhu (kolela)

Nóhe (kokoma)

Nóha (kokata elanga)

Tanga milongo oyo :

Néhíe ka nɔmbe Andráho aángatí.

Bhó. Máma aángɔhi.

Ómbi hé Máma aángɔhi.

káángɔ́ bhó ? aángodhé to.

Ómbi he.

káángɔ́hó bhó ?

Tomoni awa **ŋ** ebimi na **n** mpe **g**. Tozali kokata **g** totongi na nse na **n** mpe **g**. Tozali kokata **g** totongi na nse na **n** mpo na kobimisa **ŋ**. Ata lokola **ŋ** ezali kozuama na bankota mosusu na Mangbetu te, ezali kosalisa biso mpo na kotia bokeseni na nkombo mosusu.

Ndakisa 3 :

Éngɔ (mbango)

Nóngwa (kolenga)

Nángwé (sanza)

Éŋɔ (miso)

Nóŋwa (kopola)

Nónwé (eloko mpo na kobengana banzini).

Kókó aboóli áñwé.

Nérí né aángwá bhó ?

Émasíñ kópwu ka meibhobhó.

Ndó maányaba he bha ne ñote-ñóté

Soki ozali koakisa kelasi na batu na lokota mosusu, lakisa bango mpo été bamona éngó mpe éñ ekessana nse na ntango na kotanga. Bakoki koloba lokola balingi. Ndenge moko mpo na Nómwa – Nónwa mpe Nómwé – Nónwe.

Tika bango lokola bameseni. Kasi, talisa bango ndenge ñ ezi kokabola ba-nkombo.

Liteya ya 5 :

Ba-consonnes mosusu :

gb kp ngb dr tr ndr nd

ng nz mb nv

Ntina na liteya : Liteya oyo ekolakisela biso ndenge bakomaka ba-nkombo mosusu na lialisi na ba-consonnes ya mangbetu.

Ndakisa :

Aángogwo nágbá.

Nékpókpo aángohũ.

Nángbára balí.

Nédru kpokpo.

Nákó ándróótrí.

Nándro bhébhélé.

Néndó nyenyere.

Nándro toká.

Néziéépyé dhadhati.

Némbangú sasa.

Néinvú balakaka.

Liteya ya 6 :

Ba-sonnes Y mpe W

Ntina na liteya : Ba-sonnes mibale oyo bazali na misala mibale :

a) Basalaka lokola consonnes

Ndakisa 1 : Yáa éyé waí nó#wó

b) Basalisaka mpe lokola mileli mpo na bankombo mosusu oyo etangemaka noki.

Ndakisa 2 : Nódhyó Nábyó Nógwo Nábwu

Má ú nazali (kuna) Má ú mámua nazali kolela

mábya kotimola mábía na nzela mosusu

Má ú ménya nazali kokita Má ú mészá nazali kosala

Má ú mágwá nazali komona

mobange

Má ú mágua nazali kotimola likolo likolo

Má ú mékwa nazali kokota Má ú mékúa nazali kozonga

pembeni

Má ú mápwua nazali kobimisa Má ú mápúa nazali kofungola

Tala kati na maloba oyo ndenge Y mpe W bakoki kolanda baconsonnes mosusu mpo na kosalisa mileli mosusu.

Bianga bayekoli mibale, moko mpo na kotanga eteni A, mpe mosusu mpo na kotanga eteni B.

A : Nya sí bha zá ?

B : Hiii ! Mííngékú bhó ?

A : Ka í òdhyò. Ma ú mèhya ká pá néMangbetu.

Kotanga elingi koloba **kotanga eloko oyo ekomami, mpe koyoka yango**. Tanga lisese oyo moto na moto na mawa mongongo pete. Nakopesa bino ntango mokde mpo na yango.

Nsima na kosilisa, molakisi akotuna bino ituna na lisese oyo.

Kpaupkahe bhu Íkó

Images

Abwu nétiáne kana, Kpaukkpa he bhu Íkó, bhe kótibwæ nándragò. Átadhinga í kótía í nándragò I bhánye né né, bhe Kpaukkpa yáné ogá. Átadhinga í Íkó abwæ í a n'òdhya bhó ndreíkpu bha ú zebu né, bhe Kpaukkpa yáné onzía. bha í Kpaukkpa òdhyá í Íkó ko bhó : “Íkó ! bhó andrágó ! bhó kaátu ká ndrú pá, bhó máté to yáa !” Íkó òdhya nóò bhó . “Máátu ka bhó ndra ! bhó kunvo bhó ma obhúro ápye !” bha drí nándragò I Kpaukkpa he bhu Íkó né akía í.

Nódhyò I bha í Kpaukkpa òtúa í a n'anya bha ú burú né, òtúa ndre só. Sí átadhinga I òdhyá í Íkó ko bhó : “ Kaátu ká ndrú pá bhó ku máté to yáa né ”, Íkó kabwæ náátu bhó ndre. Bha drí nándragò I bhánye né akía í. Kpaukkpa òtúa ándredru bha ú burú, òómæ ka bhó ndrogwó Íkó áneḡò. Si káábeetí nye bha ne.

Nátámbá I bhándrá né ín'adúá æ.

Mituna :

1. Nani azalaki moninga na moi ?
2. Eloko nini ekomelaki mama na mbabu na mapapa ?
3. Tango nini mama na mbabu na mapapa akufaki ?

4. Mpo na nini mbabu na mapapa esengaki epai na moi été azonga lisusu nsima ?
5. Moi ayanolaki mbabu na mapapa été azila ye kino ntango nini ?
6. Mpo na nini bolingo na moi mpe mbabu na mapapa ebebaki ?
7. Ndenge nini mbabu na mapapa ekanganaka ?

Biyano malamumu :

1. Mbabu na mapapa
2. Ye akweaki na malali to akufaki
3. Tango moi ezalaki kokwea
4. Mpo été akunda mama na ye.
5. Kino lobi
6. Mpo moi aboyaki kozonga sima.
7. Makolo na likolo mpe moto na nse.
8. Mpo basilaki koyinana na moi.

Liteya ya 7 :

Kotonga to apostrophe : ‘

Ntina na liteya : Liteya oyo ezali mpo na kolakisa biso ndenge ya kotanga mpe kokoma malamumu maloba mike mike.

Na Mangbetu, mileli oyo :

a e ε o o

ekweyaka liboso na consonne **bh** mbala mingi na ntango elandemi na verbe to liloba. Yango mpe ekweaka liboso na bankombo mike mike lokola **sí, tó/tú/to, pá, íne, né.**

Ndakisa 1 : Tanga milongo oyo :

Esika na kokoma mpe kotanga boye

Bakomaka mpe batangaka

1.	Bhe asémyábwɛ.	Bh'asémyábwɛ.
2.	Bhe ekúbwɛ.	Bh'ekúbwɛ.
3.	Bhe engábwɛ.	Bh'engábwɛ.
4.	Bhe omúbwɛ	Bh'omúbwɛ.
5.	Ketú to pá égwo.	Ketú to p'égwo.
6.	Íne abwɛ.	Ín'abwɛ.
7.	Íne aángékú.	Ín' aángékú.
8.	A né ekua né.	A n'ekua né.

9. A né aángékú né.

A n'aángékú né.

10. Tʼ/tó angóópu.

T'angóópu.

Lisusu na Mangbetu, mileli **ó ó é é á** ezali mpe kokwea soki consonne bh ezali liboso na nkombo oyo ezali na bomingi (pluriel).

Ndakisa 2 :

1. Bhe ómbi hé kékúbwɛ.

Bh'ombi hé kékúbwɛ.

2. Bhe óúbí hé kákádhábwɛ.

Bh'óúbí hé kákádhábwɛ

3. Bhe ésí hé kóúpóbwɛ.

Bh'ésí hé kóúpóbwɛ.

4. Bhe átúrú hé kógá

Bh' átúrú hé kógá

5. Bhe étátá hé kóoyá.

Bh' étátá hé kóoyá.

Kasi, mileli wana bizali kokwea te, soki consonne **bh** ezali liboso na nkombo ebandi na consonne.

Ndakisa 3 :

Bhe nési opóbwɛ.

Bhe nési opóbwɛ.

Soki mpe consonne **bh** ezali liboso na nkombo nq moto to nyama penza penza (nom propre), oyo ebandani na elobeli, elobeli **e** ya **bh** ekokwea.

Ndakisa 4 :

Bhe Azanga ekúbwã.

Bh' Azanga ekúbwã.

Bhe Ookondó ekúa.

Bh' Ookondó ekúa.

Ezali mpe na liloba **ka** mosusu ya koboisa (copule négative), liboso na verbe. Yango ezali na lolenge mibale ya koko oyo ya malamumu.

Ndakisa 5 :

Okoki kokoma boye. To boye, (Lolenge nuyoso mibale ya kokoma ezali kaka malamumu).

ka né ka améku né. ka né k'améku né.

ka anyéku. k'anyéku.

Liteya ya 8 :

Alphabet mobimba

Elembo	Liloba na Mangbetu
A, a	kana
B, b	Néba
Bh, bh	nébhébhé
D, d	Nádo
Dh, dh	Nedhódhó
Dr, dr	nédru
E, e	nésí
Ɛ, ɛ	Néégó
F, f	Náfédhe
G, g	Nógi
Gb, gb	Negbámú
H, h	náhí
I, i	nedí
ɪ, ɨ	Nebííbí

K, k	Nékalagba
Kp, kp	nékpókpó
L, l	Náálé
M, m	Námémé
Mb, mb	Nóombi
N, n	Nááne
Nd, nd	Náandro
Ng, ng	Néngere
Ngb, ngb	Nángbára
Nv, nv	Nónvo
Nz, nz	Nónzi
Ŋ, ŋ	Néŋo
O, o	nókó
Ɔ, ɔ	Nókó
P, p	nápá
R, r	Nérí
S, s	Nésuna
T, t	Nétátá
Tr, tr	Nóótrí
U, u	nóutúu

U, u

Nòuα

V, v

Névanga

Vh, vh

Némeivha

W, w

Nòuω

Y, y

éyé

Z, z

Néze

Liteya ya 9 :

Kotanga Mangbetu lokolo osololaka

Améhya bhó nyáá

Kanga i nóro bí

Abwæ átadhingomé kana né, bhe nétæ ðhæbrwæ bhó nóokondó aangedi. Bhe némasí i nébha andre ðdhya bhó : ‘Nóokondó aángékú ! bhó mósómúa bhó aami ndúhu, bhó nombí aángoóli bheí zindre ! bhó anóólili akíerí sóoru-sóórú, sóta-sótá...

Kabwæ nodá, némasí kana in’a né ánandró tózerena né, bh’akéé kóóbwæ ú átemolom bhe kódhábwæ nye, tá kááboóngo, bhe kékæbwæ. Nákané ðdhya bhó : « Kábhá ! bhó ndrounvonva s’ómbi ápye, bhó ndoólilia óbálá ! bhó ndrómúa bhó ndræo bhó ku ndrohi égwo si bhándre né ú dhato.

Átadhingomé i agbábwæ i néhié, íne sí zindre né, bh’oópúbwæ ú dhato. Bh’ohibwæ égwo bhó ndreké nó zá bharí. Tóhié, bhe nóokondó ðpía ne, bh’aká ándrekórókpo, bh’ðpwæa ne.

Abwæ æ nóokondó ðpwæa ne ne, bhe nóokondó ðtábwæ ándrabwu, bh’óóbwæ, bh’aáboógye ongóngo. ðdhya bhó : « Nerí i máángøpwá i né, bh’adhíngwe i onva né ? » Bh’ogwobwæ néepí a n’asa né.

Néepí ðdhya bhó : « Mánva má nómbi né míngøpwá né né ! »

ðdhya bhó : « Eee ! bhó ku mánda ká pá nómbí akúné, bhó bhe mápwæa, bhó bhe mósósa nó he sóórúé. »

Átadhingomé i abwæ i a n’zá né, bhe néepí odríbæwæ tómbí né ánebí, bh’onyóbwæ.

Bh’onyóbwæ ánebí ndúbhu. Nékéékú i nóokondó ekæbwæ f’gye né, aábebwæ bhó íepí aángonyo nómbí né ánebí.

Ɔia bhó : « Ímí ! bhô drɛ nyékénga mí drí né, bh'adhinge i ɔnyá nérí i mápɔwɛnga i né ánebí né ? » Ɔdhya bhó : « Kanga í nóro bí ! »

Ɔdhya bhó : « Néító ! bhó ín'anga s'ánɔbí kóro ! bhó mányá mónyo ánebí ndúbhu !

Ɔdhya bhó : « Ka mányó ! bhó ín'anga síísó, bhó kanga í nóro bí ! » Néepi ofa bhó nýá,

ɔdhya bhó : Eee, bhó amáo ká ú bharí, ku amoógye ká he, bhó múgá ká nódhyo ándretimóm s'edia égye. »

Átadhingɔmé i kóá i né, bhe kóópúá, bhe kógá némasí i nébha andre a n'ɔdhya bhásío ?

bhó : « Aami si ɔbha i ne, bhó ka í anóro bí ? »

Néepí ɔdhya bhó : « Míngɔga ndrúu ! Bh'ɔdhya bhó ka bá í nóro bí ! bho anáké ! bhó

kabá í nóro bí !

Átámézaa, bhe kékúbwɛ. Bhe nóokondó aábhúbwɛ nómbí né, bh'ɔnyɔbwɛ ne. S'outo né, s'ín'abwɛ aángɔga nétá i bhásío ? bhó « kabá í nóro bí né. »